

LA COMPRENSIÓ LECTORA

1.-El procés lector.

-Llegir consisteix en el processament d'informació d'un text escrit per tal de donar-li una interpretació.

El lector que comprén el que va llegint, utilitza diferents tipus d'informació per fer-ho: sensorial, sintàctica, grafològica, semàntica, etc., a l'hora que fa un ús actiu de les seves estructures de coneixement i adquisicions prèvies.

Així doncs, en el procés de la lectura entren en joc dues fonts d'informació: *la informació visual*, que consisteix en la informació provinent del text, i *la informació no visual* que consisteix en els coneixements del lector.

A partir de la informació del text i dels seus propis coneixements el lector anirà construint el significat en un procés que es pot descriure de la següent manera:

-La formulació d'hipòtesi: Quan el lector es proposa llegir un text hi ha una sèrie d'elements contextuais i textuais que activen alguns dels seus esquemes de coneixement i el porten a fer **anticipacions** sobre el contingut. Aquestes anticipacions o hipòtesis creen expectatives a tots nivells del text, preguntes més o menys explícites a les quals el lector suposa que el text donarà resposta si continua llegint.

Els coneixements del lector sobre els nivells superiors del text aconduïxen a la formulació d'hipòtesis coherents sobre els nivells inferiors; així el lector progressa en el text a través de la previsió de quines seqüències o frases són esperables en el text que està llegint, les frases orientaran les seves hipòtesis sobre les paraules que tenen més possibilitats d'aparèixer en aquell context, les paraules limitaran els morfemes possibles i aquests permetran anticipar-ne les lletres.

-La verificació de les hipòtesis fetes: Les anticipacions fetes pel lector han de ser confirmades en el text a través dels seus indicis gràfics. Fins i tot les inferències han de veure's confirmades, ja que el lector no pot afegir qualsevol informació al text, sinó només les que encaixin segons regles ben determinades, que poden ser més o menys amplies en funció també del tipus de text. El lector buscarà, doncs, indicis en tots els nivells de processament per tal de comprovar l'ajustament de la seva previsió. Per fer-ho haurà de fixar-se en lletres, marques morfològiques, sintàctiques, i fins i tot elements tipogràfics i de distribució del text.

-La integració de la informació i el control de la comprensió: Per entendre el significat del text el lector ha d'elaborar-ne una interpretació global al llarg de la seva lectura. Si la informació és consistent amb les hipòtesis anticipades, el lector la integrarà en el seu sistema de coneixements per anar construint el significat global del text a través de diverses estratègies de raonament.

Quan les hipòtesis del lector no es veuen confirmades orientades cap a la captació d'indicis textuais sinó que revelen una desviació més o menys important del que semblava esperable, es troba en la disjuntiva de reorientar el significat o d'invalidar la informació. Cal doncs, un mecanisme d'avaluació de la nova informació que consisteix en la relació que el lector estableix entre el que el text diu i els seus coneixements del món, així com els seus propòsits i expectatives en iniciar la lectura.

Les estratègies utilitzades pels bons lectors en aquesta situació són les següents:

- Desestimar la incoherència: el lector opta en aquest cas per ignorar l'error, tot valorant que aquell element no és necessari per a la comprensió del text.
- Suspendre el judici fins que el text aportí més informació que permeti reorientar la comprensió.
- Buscar explicacions alternatives tot abandonant les hipòtesis falses fetes anteriorment.
- Retrocedir en la lectura o explorar parts del text en un esforç més o menys gran per situar l'element discordant: rellegir una paraula, el context immediat, una determinada informació anterior, marques organitzatives tal com el títol, l'encapçalament, etc.
- Buscar la solució fora del text, a partir de la consulta de diccionaris, altres llibres o altres persones, etc.

Resum:

Per llegir necessitem dominar les habilitats de descodificació i aportar al text els nostres objectius, idees i experiències prèvies; necessitem implicar-nos en un procés de predicció e inferència contínua, que es recolza en la informació que aporta el text i en el nostre propi bagatge, que permeti trobar evidències o rebutjar les prediccions o inferències a les que hem eludit.

2.-Factors que incideixen en la comprensió lectora.

Els factors que condicionen la comprensió es relacionen amb els dos elements que interactuen en el procés de lectura: **el lector i el text.**

Des del punt de vista del **lector** els descriuríem de la següent manera:

-La intenció de la lectura.

La lectura de l'adult té normalment una finalitat determinada que pot ser molt diversa: distreure's, trobar una informació, adquirir uns coneixements, etc. La intenció, el propòsit d'aquesta lectura determinarà d'una banda, la manera com el lector abordarà l'escrit i, de l'altra, el nivell de comprensió que tolerarà o exigirà per donar per bona la seva lectura. No és el mateix, per exemple, llegir per retenir una informació, per aprendre i reestructurar els coneixements, que llegir per formar-se una idea general, per saber de què va el llibre.

-Els coneixements aportats pel lector.

El lector ha de posseir coneixements de tipus molt diversos per poder abordar amb èxit la lectura. La seva comprensió del text ve molt determinada per la seva capacitat per triar i activar tots els esquemes de coneixement pertinents per a un text concret.

Els coneixements previs que utilitza el lector es poden descriure agrupats en dos apartats:

1)Coneixements sobre l'escrit: El coneixement de la situació comunicativa, sobre el text escrit (coneixements paralingüístics, de les relacions grafofòniques, coneixements morfològics, sintàctics i semàntics, coneixements textuais).

2)Coneixements sobre el món: La comprensió és un procés pel qual es relaciona el que es veu, sent o llegeix, amb grups d'accions pre-emmagatzemades que ha experimentat prèviament. La nova informació és entesa en termes de la vella.

ACTIVITATS PER LA SISTEMATITZACIÓ I DOMINI DE LES HABILITATS LECTORES.

- ✓ 1.-Propostes per **determinar i explicitar** les intencions de la lectura.
 - Buscar una informació determinada en diferents tipus de text (diari, llistes, cartelleres, guies, als diccionaris...)
- ✓ 2.-Propostes per **fer anticipacions** abans i durant la lectura.
 - Activar els coneixements previs del lector.
 - Decidir de que es tracta un llibre a partir d'un examen ràpid del seu format, títol, contraportada.
 - Lectura dels títols, subtítols per anticipar el missatge.
 - Llegir un tros, parar la lectura i decidir entre tots com s'acabarà el text.
 - Continuar **textos narratius** (continuar historietes o contes incomplets amb activitats orals, escrites o gràfiques) després de llegir-ne un tros.
 - Oferir títols de narracions per inventar històries que s'hi adiguin.
 - Construir textos en cadena (Fer una frase entre tots: cada alumne ha de dir només una paraula. Fer un conte: cada alumne hi aporta una part (frase, situació, etc.).
 - Relacionar paraules per camps semàntics, sinònims, derivats, etc.
 - Continuar **textos informatius**.
 - Completar textos, paràgrafs, frases o paraules.
 - Recompondre textos, frases, paraules.
 - Omplir buits d'una paraula, frase, text.
 - Triar en una lectura entre varies paraules possibles.
- ✓ 3.-Propostes per **pressuposar i inferir hipòtesi**.
 - Resoldre enigmes
 - Diferenciar la informació directa que ens dona el text i la que deduïm. (No està escrita)
- ✓ 4.-Propostes per **discriminar i percebre indicis**.
 - Distingir paraules semblants per la seva forma.
 - Percebre globalment les paraules.
 - Percebre els elements més significatius de les lletres de les paraules.
 - Agilitzar la vista:
 - Preveure la paraula que segueix
 - Buscar les paraules d'un text que estan a part.
 - Fixar la vista:
 - Captar unitats globals significatives
 - Llegir paraules en columnes
 - Llegir textos de manera ràpida per trobar unes paraules determinades.
 - Respondre a preguntes que requereixen una tria ràpida d'informacions determinades en un text.
 - Relacionar l'anticipació i captació de paraules.

- ✓ 5.-Propostes per **exercitar la memòria** a curt termini.
 - Retenció de frases o paraules.
 - Comparar formulacions i decidir si donen la mateixa informació.

- ✓ 6.-Propostes per **controlar** la representació del text llegit i **compensar errors**.
 - Explicitar els errors d'interpretació que provoca la gràcia dels acudits.
 - Identificar les incoherències d'un text.
 - Recórrer al context per resoldre la manca de comprensió.
 - Continuar llegint.
 - Recórrer a una font externa.
 - Activar la capacitat de control de la comprensió:
 - Buscar un criteri semàntic comú a un conjunt de paraules i trobar les que no lligarien.
 - Trobar finals incoherents.
 - Continuar una narració, imaginar l'inici o la part del mig.
 - Detectar la necessitat de coneixements previs.
 - Corregir incoherències d'un text.

ACTIVITATS PER LA SISTEMATITZACIÓ I DOMINI DE LES HABILITATS LECTORES.

1.-PROPOSTES ENCAMINADES A LA DETERMINACIÓ PER PART DEL LECTOR DE LA SEVA INTENCIÓ DE LECTURA I A L'EXPLICITACIÓ DELS PLANS PER ACONSEGUIR EL SEU PROPÒSIT.

Explicitar les intencions: tipus de lectura i nivell comprensiu.

La determinació del propòsit de la lectura permet al lector d'adoptar una conducta eficient respecte a qüestions com la localització del text apropiat, l'adopció del tipus de lectura convenient (de recerca ràpida, d'informació àmplia, d'entreteniment, etc.) i l'apreciació del nivell d'exigència comprensiva que requereix.

A banda de les demandes puntuals integrades en la feina habitual de la classe sobre les fonts i maneres d'obtenir la informació dels textos, es poden proposar als alumnes exercicis orientats a adquirir agilitat en aquests aspectes.

- Buscar una informació determinada en diferents tipus de text (diari, llistes, cartelleres, guies, als diccionaris...):
 - Al diari (una notícia internacional, local, un resultat esportiu, el pronòstic del temps, l'anunci d'una conferència, d'un espectacle infantil, un programa televisiu, etc.)
 - A la llista de telèfons (una adreça, un servei a les pàgines grogues, un número d'urgències, els prefixos d'una conferència, etc.), a la guia de carrers (com es diu el carrer, on és una plaça, etc.), a les guies de viatges (què diu d'una ciutat, buscar un itinerari, etc.).
 - Als diccionaris (una definició, sinònims d'un mot, paraules d'un camp semàntic, resolució d'un dubte ortogràfic, etc.), a les enciclopèdies (buscar la paraula a les alfabètiques i triar l'entrada, decidir la localització a les de matèria, etc.), entre diversos llibres de consulta, etc.

En aquests tipus d'activitats els alumnes han de verbalitzar on poden trobar la resposta a totes aquestes demandes, què hauran de fer per obtenir-les (com consultar els index, localitzar tal secció del diari, ubicar mentalment la informació entre els temes, triar els apartats, etc.) i com hauran de llegir (ràpid en la consulta, fixant-se en què, amb més deteniment en trobar l'apartat informatiu, etc.)

2.-PROPOSTES SOBRE LES ESTRATÈGIES D'ANTICIPACIÓ NECESSÀRIES EN ABORDAR LA LECTURA I DURANT TOT EL PROCÉS LECTOR.

L'activació dels coneixements previs centrada sobre la utilització dels diversos nivells del context; la construcció de significats que permetin anticipar la continuació del text i l'anticipació basada en els coneixements semàntics, fonètics, gramaticals; treballats de manera sistemàtica, han d'ajudar a prendre consciència de quines són les condicions que han portat a una elecció determinada.

Les activitats sistemàtiques d'entrenament anticipatiu faran guanyar rapidesa en la utilització contextual i, per tant, en la velocitat de lectura.

Anticipar el text.

- Activar els coneixements previs del lector.
 - Decidir de que es tracta un llibre a partir d'un examen ràpid del seu format, títol, contraportada.
 - Lectura dels títols, subtítols per anticipar el missatge.
- Llegir un tros, parar la lectura i decidir entre tots com s'acabarà el text.
- Continuar **textos narratius** (continuar historietes o contes incomplets amb activitats orals, escrites o gràfiques) després de llegir-ne un tros.
- Oferir títols de narracions per inventar històries que s'hi adiguin.
- Construir textos en cadena (Fer una frase entre tots: cada alumne ha de dir només una paraula. Fer un conte: cada alumne hi aporta una part (frase, situació, etc.).
- Relacionar paraules per camps semàntics, sinònims, derivats, etc.
- Continuar **textos informatius**. (Per afavorir-ho es poden fer preguntes com: Si en aquest apartat se'ns ha donat aquesta informació, de què deurà tractar el capítol següent? Quina informació podem esperar d'aquest títol, d'aquests subtítols, d'aquest connector? Com poden continuar les notícies?
- Completar textos, paràgrafs, frases o paraules.
- Recompondre textos, frases, paraules.
- Omplir buits d'una paraula, frase, text.
- Triar en una lectura entre varies paraules possibles.

3.-PROPOSTES PER INFERIR SIGNIFICAT NO EXPLICIT

Tot el llenguatge és ple d'informacions implícites que s'han de deduir del significat de les paraules, de la construcció de les frases, etc. Per tant l'emissió d'hipòtesis de pressuposició és constant en el procés de la lectura i cal que l'alumne es faci conscient d'aquests mecanismes de pressuposició i que aprengui a confirmar-los o no.

Pressuposar i inferir hipòtesi

- Resoldre enigmes
- Diferenciar la informació directa que ens dona el text i la que deduïm. (No està escrita)

4.-PROPOSTES SOBRE LA PERCEPCIÓ I DISCRIMINACIÓ RÀPIDA D'INDICIS.

Condicionat per la previsió del que espera trobar, el lector haurà de fixar-se en prou indicis per comprovar quina de les opcions possibles li presenta el text. L'habilitat per seleccionar els indicis més significatius i de la manera més ràpida possible pot millorar-se a través d'un bon entrenament perceptiu, per això es poden proposar activitats encaminades a:

-Facilitar la lectura instantània de la quantitat més gran del text possible a través de l'ampliació del propi camp visual.

-Agilitzar els salts visuals sobre el text i evitar regressions sobre el que ja s'ha llegit.

-Discriminar els detalls diferenciadors de les unitats lingüístiques.

Discriminar i percebre indicis.

- Distingir paraules semblants per la seva forma.
- Percebre globalment les paraules.
- Percebre els elements més significatius de les lletres de les paraules.
- Agilitzar la vista:
 - -Preveure la paraula que segueix
 - -Buscar les paraules d'un text que estan a part.
- Fixar la vista:
 - Captar unitats globals significatives
 - Llegir paraules en columnes
 - Llegir textos de manera ràpida per trobar unes paraules determinades.

- Respondre a preguntes que requereixen una tria ràpida d'informacions determinades en un text.
- Relacionar l'anticipació i captació de paraules.

5.-PROPOSTES PER A L'EXERCITACIÓ DE LA MEMÒRIA A CURT TERMINI

El treball sobre la memòria a curt termini té una repercussió directa en les activitats d'exploració del text i d'elaboració immediata de la informació. Per això proposarem activitats dirigides a augmentar la capacitat de retenció de paraules o frases.

Exercitar la memòria a curt termini.

- Retenció de frases o paraules.
- Comparar formulacions i decidir si donen la mateixa informació.

6.-PROPOSTES PER EL DESENVOLUPAMENT D'ESTRATÈGIES DE CONTROL DE LA PRÒPIA REPRESENTACIÓ MENTAL DEL TEXT LLEGIT I DE COMPENSACIÓ DELS ERRORS.

Les estratègies de predicció i verificació del text són utilitzades pel lector per anar configurant la seva representació mental del significat d'allò que llegeix. El lector ha de ser conscient en tot moment del que està entenent, de quan es produeix una manca de comprensió i de quina importància té aquesta confusió per poder recórrer a l'estratègia adequada per compensar-la.

Controlar i compensar errors.

- Explicitar els errors d'interpretació que provoca la gràcia dels acudits.
- Identificar les incoherències d'un text.
- Recórrer al context per resoldre la manca de comprensió.
- Continuar llegint.
- Recórrer a una font externa.
- Activar la capacitat de control de la comprensió:
 - Buscar un criteri semàntic comú a un conjunt de paraules i trobar les que no lligarien.

- Trobar finals incoherents.
 - Continuar una narració, imaginar l'inici o la part del mig.
-
- Detectar la necessitat de coneixements previs.
 - Corregir incoherències d'un text.